

**REGIONAL RECOVERY and
DEVELOPMENT CENTER**

İŞLETMELERE YÖNELİK HASAR TESPİT ÇALIŞMA RAPORU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ

GRAFİK LİSTESİ

GİRİŞ

GENEL BULGULAR

İL ÖLÇEĞİNDE DEĞERLENDİRMELER

GAZİANTEP

HATAY

MALATYA

DİĞER YANITLAR

KAHRAMANMARAŞ

ŞANLIURFA

GENEL DEĞERLENDİRME

ÖNERİLER

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Formu Dolduran İşletmelerin İllere Göre Dağılımı

Tablo 2. Formu Dolduran İşletmelerin Diğer İllere Göre Dağılımı

Tablo 3. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar

Tablo 4. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar

Tablo 5. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler

Tablo 6. Formu Dolduran İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı (Gaziantep)

Tablo 7. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar (Gaziantep)

Tablo 8. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar (Gaziantep)

Tablo 9. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Gaziantep)

Tablo 10. Formu Dolduran İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı (Hatay)

Tablo 11. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar (Hatay)

Tablo 12. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar (Hatay)

Tablo 13. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Hatay)

Tablo 14. Formu Dolduran İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı (Malatya)

Tablo 15. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar (Malatya)

Tablo 16. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar (Malatya)

Tablo 17. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Malatya)

Tablo 18. Deprem Sonrası Organize Sanayi Bölgelerine Göre İşletmelerin Deprem Hasar Durumları (Kahramanmaraş)

Tablo 19. Deprem Sonrası Organize Sanayi Bölgelerine Göre İhtiyaçlarının Dağılımı (Kahramanmaraş)

Tablo 20. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Şanlıurfa)

Tablo 21. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Nedenler (Şanlıurfa)

Tablo 22. Deprem Sonrası Formu Dolduran İşletme Sayısının Diğer İllere Göre Dağılımı

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Genel Dağılımı

Grafik 2. İşletmelerin Deprem Sonrası Faaliyete Geçme Durumu

Grafik 3. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Gaziantep'e Göre Dağılımı

Grafik 4. İşletmelerin Deprem Sonrası Faaliyete Geçme Durumu (Gaziantep)

Grafik 5. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Hatay'a Göre Dağılımı

Grafik 6. İşletmelerin Deprem Sonrası Faaliyete Geçme Durumu (Hatay)

Grafik 7. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Malatya'ya Göre Dağılımı

Grafik 8. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyet Durumunun Malatya'ya Göre Dağılımı

GİRİŞ*

6 Şubat 2023'te gerçekleşen ve sonrasında yıkıcı artçılarla devam eden depremler sonrasında depremde etkilenen illerdeki işletmelerin fiziksel, finansal ve operasyonel ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik yürütülen **"İşletmelere Yönelik Hasar Tespit Anketi"** IDEMA Uluslararası Kalkınma Yönetimi ve Gaziantep Ticaret Odası tarafından, depremde etkilenen illerde bulunan ticaret odalarının katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Kahramanmaraş ili için Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası tarafından ayrıca bir çalışma yürütülmüş olup, söz konusu araştırma sonuçları ayrı bir bölümde değerlendirilmiştir. Ayrıca, Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası'nın 869 işletme ile yürüttüğü hasar tespit analizleri de Şanlıurfa iline dair verilerin paylaşıldığı kısımda değerlendirilmiş ve tüm veriler "Genel Değerlendirme ve Öneriler" bölümünde ele alınmıştır.

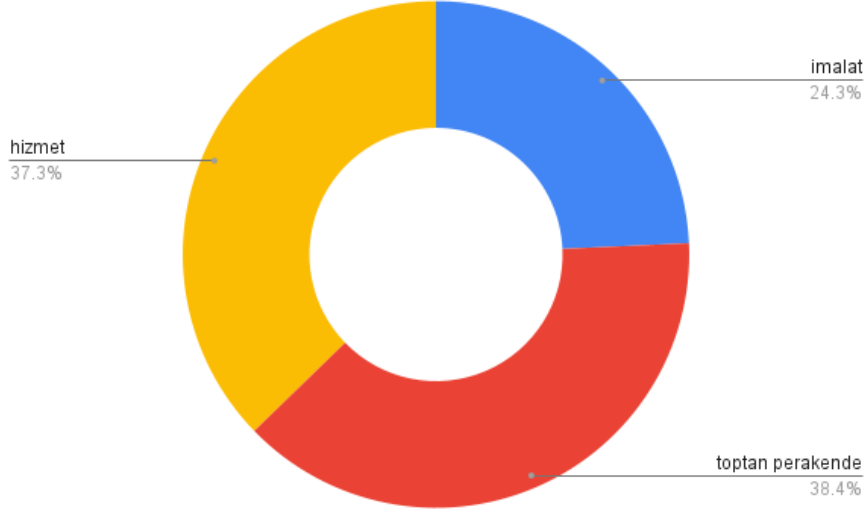
Söz konusu çalışma ve rapor, Gaziantep Ticaret Odası (GTO) iştirakleri Gaziantep Gastronomi Akademisi (GAGA), Gaziantep Endüstriyel Tasarım ve Hibrid Modelleme Merkezi (GETHAM) ve Gaziantep Destek Eğitim ve Danışmanlık (Destek A.Ş.) 'nin yanı sıra İhtiyaç Haritası Kooperatifi ile organik bağları olan IDEMA Uluslararası Kalkınma Yönetimi ve INOGAR Kooperatifi işbirliği ile hazırlanmıştır. Aynı zamanda anketin üye işletmelere duyurulması ve verilen toplanması hususunda bölgedeki Ticaret ve Sanayi Odaları önemli bir katkı sağlamıştır.

İşletmelerin 10 Mart - 10 Nisan 2023 tarih aralığında yanıtladığı anketi, işletmelerimizin niteliği ve nicelikleri sürekli değişen ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak güncel sorunlarını tespit edebilmek ve bu sonuçlara istinaden aksiyonlar geliştirebilmek amacıyla çeşitli zaman aralıkları ve farklı soru formatlarıyla yinelenmesi planlanmaktadır.

*"Raporun ve/veya raporda geçen bilgilerin, çeşitli kişi ve kurumlarca yazılı ve sözlü olarak paylaşılması halinde kaynak belirtilmesi gerekmektedir."

GENEL BULGULAR

- ❖ Çalışmaya 06.04.2023 tarihi itibarıyla 1935 işletme katılmıştır. Bu işletmelerin faaliyet gösterdiği sektörlerin dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 1. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Genel Dağılımı

Grafik incelendiğinde 1935 işletmenin %37'sinin (721) hizmet, %38'inin (744) toptan ve perakende ticaret ve %24'ünün (470) imalat sektöründe faaliyet gösterdiği gözlemlenmektedir. Formu dolduran işletmelerin illere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Verilerin anlamlı bir şekilde ifade edilebilmesi için çalışmada yeterli sayıda form doldurulmayan iller "diğer iller" başlığı altında toplanmıştır.

İL	FORMU DOLDURAN İŞLETME SAYISI	FORMU DOLDURAN İŞLETMELERİN ANKET İLLERİNE GÖRE GENEL DAĞILIMI (%)
Gaziantep	855	44.18
Hatay	548	28.32
Malatya	373	19.27
Diğer iller	159	8.21

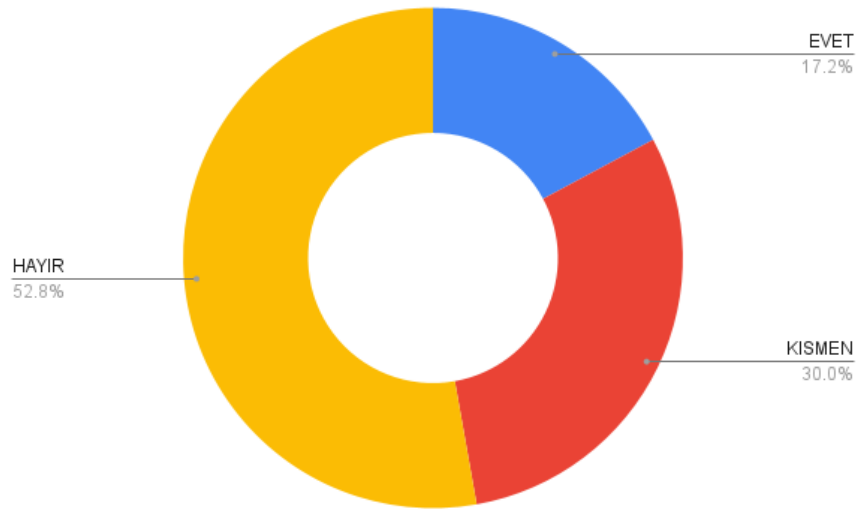
Tablo 1. Formu Dolduran İşletmelerin İllere Göre Dağılımı

Anket çalışmasına katılan Diğer İller ve gelen cevaplar aşağıda sıralanmıştır: Osmaniye, Elazığ, Adıyaman, Kilis ve Diyarbakır'da bulunan işletmeler katılım göstermiştir.

İL	FORMU DOLDURAN İŞLETME SAYISI	FORMU DOLDURAN İŞLETMELERİN DİĞER İLLERE GÖRE GENEL DAĞILIMI (%)
Osmaniye	52	2.68
Elazığ	50	2.58
Adıyaman	30	1.55
Kilis	21	1.08
Diyarbakır	1	0.05

Tablo 2. Formu Dolduran İşletmelerin Diğer İllere Göre Dağılımı

- ❖ Formda sorulan “Deprem sonrası faaliyete geçtiniz mi?” sorusuna **Evet**, **Kısmen** ve **Hayır** cevabı veren işletmelerin dağılımı aşağıdaki grafikte ifade edilmiştir.

Grafik 2. İşletmelerin Deprem Sonrası Faaliyete Geçme Durumu

Grafik incelendiğinde işletmelerin deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **evet** cevabı veren işletmeler %17.2 ile 325, **kısmen** cevabı veren işletmeler %30 ile 569, **hayır** cevabı veren %52.8 ile 1000 işletmedir.

Deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **evet** veya **kısmen** cevabı veren işletmelere aşağıdaki iki soru yöneltilmiş ve ilgili tablolarındaki cevaplar alınmıştır.

a. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen operasyonel sorunları işaretleyiniz.¹

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Operasyonel Sorunlar	İşletme Sayısı	İşletme Sorunlarına Genel Oranı (%)
İş Yerindeki Fiziksel Hasar (bina, duvar vb.)	665	34
Çalışanların Psikolojik Sorunları	457	23
Siparişlerin Düşmesi ya da Ertelenmesi	457	23
Makine ve Ekipman Hasarları	262	13
Elektrik, Su ve Doğalgaz Kesintileri	236	12
İnsan Kaynağı Kaybı	235	12
Ulaşım ve Lojistik Altyapıda Yaşanan Sorunlar	212	10
Hammadde, Yarı Mamul ve Tedarikte Yaşanan Sorunlar	202	10
Diğer	186	9
Operasyonel Araçlardaki Hasarlar	104	5

Tablo 3. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar

b. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen finansal sorunlarınızı işaretleyiniz²

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Finansal Sorunlar	İşletme Sayısı	İşletme Sorunlarına Genel Oranı (%)
Tahsilatta Yaşanan Gecikmeler	637	32
Cari İşletme Sermayesinin Azalması	540	27
Kredi Borçları	430	22
Vergi ve Kamuya Yönelik Mali Yükümlülükler	372	19
Diğer	205	10

Tablo 4. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar

¹ Katılımcılar anket sırasında birden fazla seçeneği işaretleyebilmektedir.

² Katılımcılar anket sırasında birden fazla seçeneği işaretleyebilmektedir.

- ❖ Deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **hayır** cevabı veren işletmelere aşağıdaki soru yöneltilmiş ve tablodaki ilgili cevaplar alınmıştır.

a. İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler

İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler	İşletme Sayısı	İşletme Sorunlarına Genel Oranı (%)
İşletmem Tamamen veya Kısmen Yıkıldı	465	24
İşletmemin Faaliyete Geçmesini Engelleyecek Kadar Hasarlı	415	21
Finansal Sorunlar	444	22
Makine ve Ekipmandaki Hasarlar	275	14
Diğer	230	11
Faaliyete Geçmeyi Engelleyen Personel Kaybı	141	7

Tablo 5. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler

İL ÖLÇEĞİNDE DEĞERLENDİRMELER

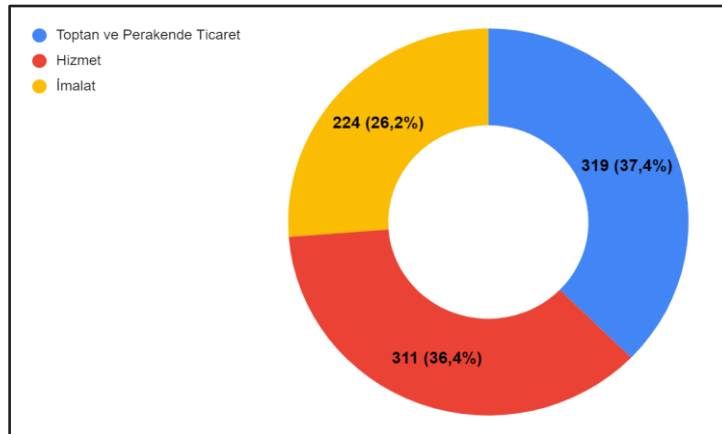
GAZİANTEP

- ❖ Çalışmaya 06.04.2023 tarihi itibarıyla 855 işletme katılmıştır. Katılan işletmelerin ilçelere göre dağılımı; Şehitkamil İlçesi 482, Şahinbey ilçesi 234, İslahiye ilçesi 76, Nurdağı ilçesi 49, Nizip ilçesi 6, Oğuzeli ilçesi 6, Araban ilçesi 2 işletme şeklindedir.

İLÇE	FORMU DOLDURAN İŞLETME SAYISI	GAZİANTEP'TE FORMU DOLDURAN İŞLETMELERİN TOPLAMINA ORANI (%)
Şehitkamil	482	56
Şahinbey	234	27
İslahiye	76	8
Nurdağı	49	5
Nizip	6	0.70
Oğuzeli	6	0.70
Araban	2	0.23

Tablo 6. Formu Dolduran İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı (Gaziantep)

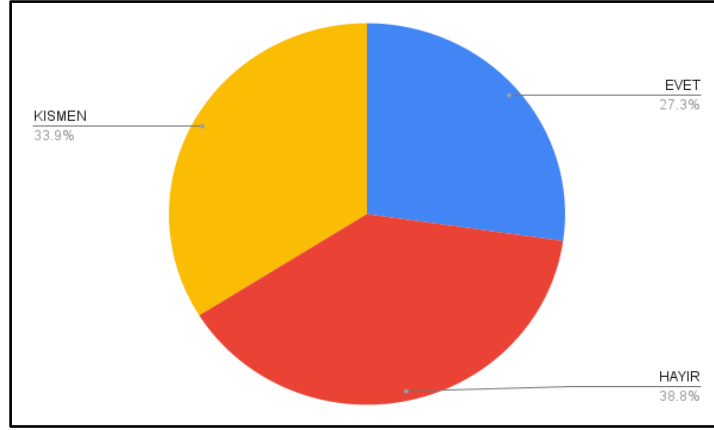
- ❖ Çalışmaya katılan işletmelerin sektörlere göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 3. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Gaziantep'e Göre Dağılımı

Gaziantep ili için çalışmaya katılan işletmelerin dağılımı %36'sı 312 ile hizmet sektörü, %37'si 319 ile Toptan ve Perakende sektörü, %26'sı 224 ile imalat sektörü şeklindedir.

- ❖ Gaziantep ili için; formda sorulan “Deprem sonrası faaliyete geçtiniz mi?” sorusuna **Evet**, **Kısmen** ve **Hayır** cevabı veren işletmelerin dağılımı aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

Grafik 4. İşletmelerin Deprem Sonrası Faaliyete Geçme Durumu (Gaziantep)

Grafik incelendiği **evet** diyen işletmelerin %27.3 (233), **hayır** diyen işletmelerin %38.8 (332) **kısmen** diyen işletmelerin %33.9 (290) olduğu görülmüştür.

- ❖ Gaziantep ilinde deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **evet** veya **kısmen** cevabı veren işletmelere aşağıdaki iki soru yöneltilmiş ve ilgili tablolardaki cevaplar alınmıştır.

a. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen operasyonel sorunları işaretleyiniz.

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Operasyonel Sorunlar	İşletme Sayısı	Gaziantep'te Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
İş Yerindeki Fiziksel Hasar (bina, duvar vb.)	351	41
Siparişlerin Düşmesi ya da Ertelenmesi	291	34
Çalışanların Psikolojik Sorunları	253	29
Elektrik, Su ve Doğalgaz Kesintileri	108	12
Hammadde, Yarı Mamul ve Tedarikte Yaşanan Sorunlar	106	12
İnsan Kaynağı Kaybı	98	11
Makine ve Ekipman Hasarları	94	10
Ulaşım ve Lojistik Altyapıda Yaşanan Sorunlar	92	10
Diğer	92	10
Operasyonel Araçlardaki Hasarlar	30	3.5

Tablo 7. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar (Gaziantep)

b. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen finansal sorunlarınızı iletleyiniz

İletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Finansal Sorunlar	İletme Sayısı	Gaziantep'te Formu Dolduran İletmelerin Toplamına Oranı (%)
Cari İletme Sermayesinin Azalması	287	33
Tahsilatta Yaşanan Gecikmeler	371	43
Kredi Borçları	218	25
Vergi ve Kamuya Yönelik Mali Yükümlülükler	207	24
Diğer	104	12

Tablo 8. Deprem Sonrası İletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar (Gaziantep)

- ❖ Deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **hayır** cevabı veren işletmelere aşağıdaki soru yöneltilmiş ve tablodaki ilgili cevaplar alınmıştır.

a. İletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler

İletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler	İletme Sayısı	Gaziantep'te Formu Dolduran İletmelerin Toplamına Oranı (%)
İletmemin Faaliyete Geçmesini Engellenecek Kadar Hasarlı	137	16
Finansal Sorunlar	128	14
İletmem Tamamen veya Kısmen Yıkıldı	95	11
Diğer	87	10
Makine ve Ekipmandaki Hasarlar	58	6
Faaliyete Geçmeyi Engellleyen Personel Kaybı	41	4

Tablo 9. Deprem Sonrası İletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Gaziantep)

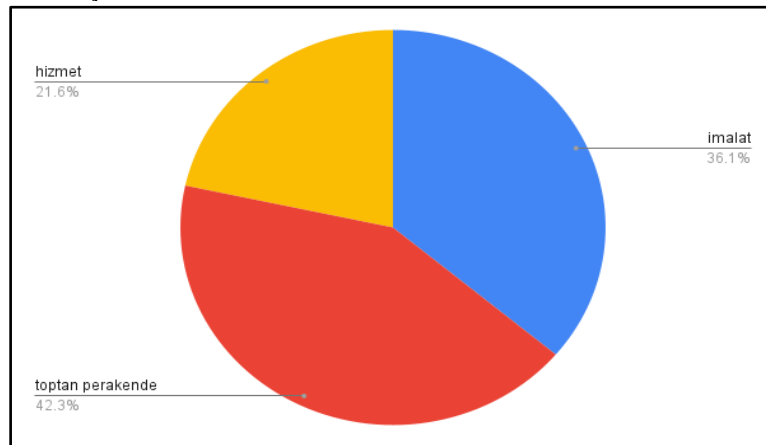
HATAY

Çalışmaya 06.04.2023 tarihi itibarıyla 545 işletme katılmıştır. Katılan işletmelerin ilçelere göre dağılımı; Antakya İlçesi 347, Defne İlçesi 43, İskenderun İlçesi 98, Arsuz İlçesi 23, Samandağ İlçesi 16, Belen İlçesi 12, Altınözü İlçesi 2 ,Kırıkhan İlçesi 2,Reyhanlı İlçesi 1,Dörtyol İlçesi 1 şeklindedir.

İlçe	Formu Dolduran İşletme Sayısı	Hatay'da Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
Antakya	348	63
Defne	100	18
İskenderun	43	7
Arsuz	23	4
Samandağ	16	3
Belen	12	2
Altınözü	2	0.36
Kırıkhan	2	0.36
Reyhanlı	1	0.18
Dörtyol	1	0.18

Tablo 10. Formu Dolduran İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı (Hatay)

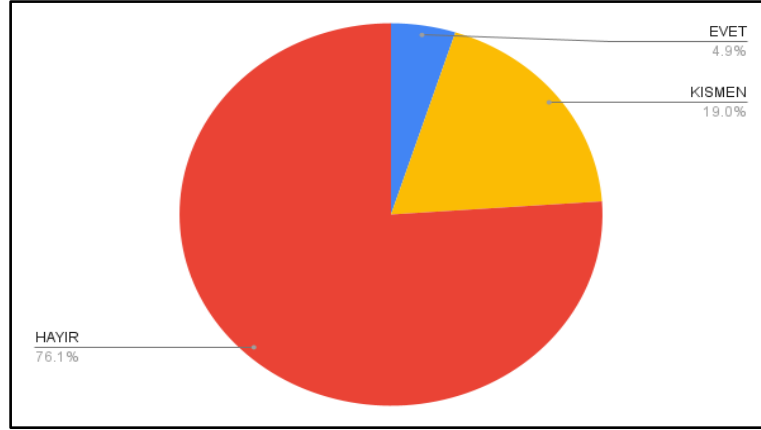
- ❖ Hatay İli için; çalışmaya katılan işletmelerin sektörlere göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 5. İşletmelerin Faaliyet Gösterdiği Sektörlerin Hatay'a Göre Dağılımı

Hatay ili için çalışmaya katılan işletmelerin dağılımı %21.6'sı 119 ile hizmet sektörü, %42.3'ü 233 ile Toptan ve Perakende sektörü,%36.1'i 199 ile imalat sektörü şeklindedir.

- ❖ Hatay ili için; formda sorulan “Deprem sonrası faaliyete geçtiniz mi?” sorusuna **Evet**, **Kismen** ve **Hayır** cevabı veren işletmelerin dağılımı aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

Grafik 6. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyet Durumunun Hatay'a Göre Dağılımı

Grafik incelendiği **evet** diyen işletmelerin %4.9 (27), **hayır** diyen işletmelerin %76.1 (417) **kismen** diyen işletmelerin %19 (104) olduğu görülmüştür.

- ❖ Hatay ilinde deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **evet** veya **kismen** cevabı veren işletmelere aşağıdaki iki soru yöneltilmiş ve ilgili tablolardaki cevaplar alınmıştır.

a. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen operasyonel sorunları işaretleyiniz.

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Operasyonel Sorunlar	İşletme Sayısı	Hatay'da Formu Dolduran İşletmelere Toplam Oranı (%)
İş Yerindeki Fiziksel Hasar (bina, duvar vb.)	231	42
Makine ve Ekipman Hasarları	150	27
Çalışanların Psikolojik Sorunları	76	13
Elektrik, Su ve Doğalgaz Kesintileri	59	10
Ulaşım ve Lojistik Altyapıda Yaşanan Sorunlar	53	9
İnsan Kaynağı Kaybı	51	9
Siparişlerin Düşmesi ya da Ertelenmesi	46	8
Diğer	35	6
Operasyonel Araçlardaki Hasarlar	32	5
Hammadde, Yarı Mamul ve Tedarikte Yaşanan Sorunlar	31	5

Tablo 11. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar (Hatay)

b. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen finansal sorunlarınızı işaretleyiniz

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Finansal Sorunlar	İşletme Sayısı	Hatay'da Formu Dolduran İşletmelere Toplam Oranı (%)
Cari İşletme Sermayesinin Azalması	94	17
Tahsilatta Yaşanan Gecikmeler	83	15
Kredi Borçları	80	14
Vergi ve Kamuya Yönelik Mali Yükümlülükler	62	11
Diğer	33	6

Tablo 12. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar (Hatay)

- ❖ Deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **hayır** cevabı veren işletmelere aşağıdaki soru yöneltilmiş ve tablodaki ilgili cevaplar alınmıştır.

a. İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler

İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler	İşletme Sayısı	Hatay'da Formu Dolduran İşletmelere Toplam Oranı (%)
İşletmem Tamamen veya Kısmen Yıkıldı	231	42
Finansal Sorunlar	192	35
İşletmemin Faaliyete Geçmesini Engelleyecek Kadar Hasarlı	156	28
Makine ve Ekipmandaki Hasarlar	150	27
Diğer	83	15
Faaliyete Geçmeyi Engelleyen Personel Kaybı	51	9

Tablo 13. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Hatay)

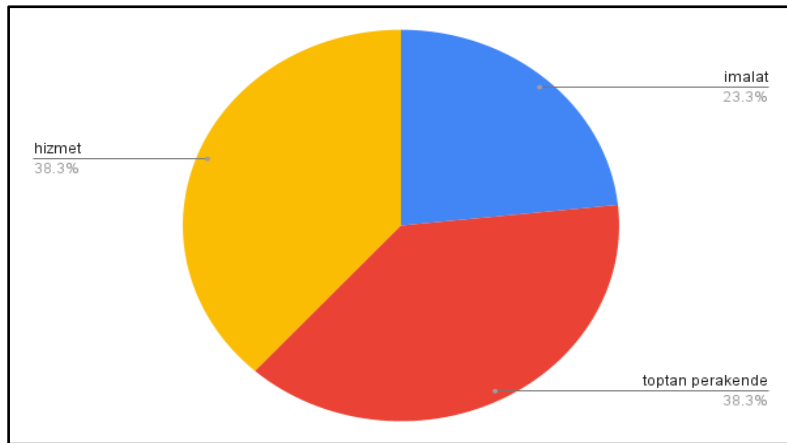
MALATYA

Çalışmaya 06.04.2023 tarihi itibarıyla 373 işletme katılmıştır. Katılan işletmelerin ilçelere göre dağılımı; Battalgazi İlçesi 217, Yeşilyurt ilçesi 144, Doğanşehir ilçesi 8, Darende ilçesi 1, Arguvan ilçesi 1, Akçadağ ilçesi 1, Arapgir ilçesi 1 işletme şeklindedir.

İLÇE	FORMU DOLDURAN İŞLETME SAYISI	MALATYA'DA FORMU DOLDURAN İŞLETMELERİN TOPLAMINA ORANI (%)
Battalgazi	217	58
Yeşilyurt	144	38
Doğanşehir	8	2
Darende	1	0.26
Arguvan	1	0.26
Akçadağ	1	0.26
Arapgir	1	0.26

Tablo 14. Formu Dolduran İşletmelerin İlçelere Göre Dağılımı (Malatya)

- ❖ Malatya İli için; çalışmaya katılan işletmelerin sektörlere göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir.

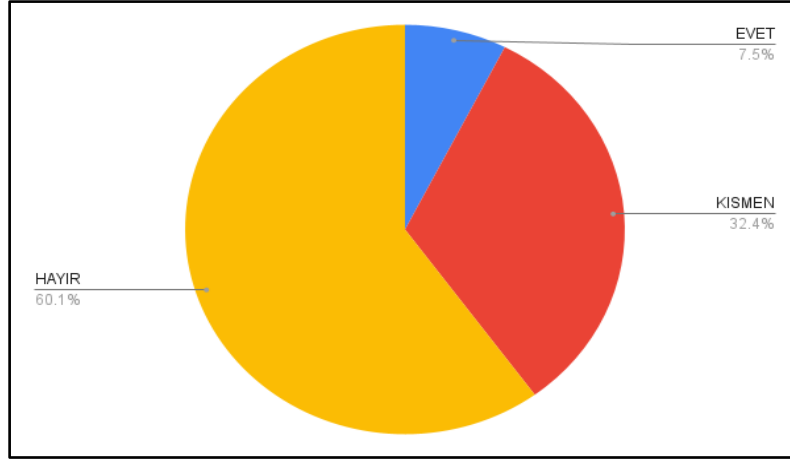

Grafik 7. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyet Durumunun Malatya'ya Göre Dağılımı

Malatya ili için çalışmaya katılan işletmelerin dağılımı %38.3'ü 143 ile hizmet sektörü, %38.3'ü 143 ile Toptan ve Perakende sektörü, %23.2'ü 87 ile imalat sektörü şeklindedir.

- ❖ Malatya ili için; formda sorulan “Deprem sonrası faaliyete geçtiniz mi?” sorusuna **Evet**, **Kısmen** ve **Hayır** cevabı veren işletmelerin dağılımı aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

Grafik 8. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyet Durumunun Malatya'ya Göre Dağılımı

Grafik incelendiği **evet** diyen işletmelerin %7.5 (28), **hayır** diyen işletmelerin %60.1 (228) **kısmen** diyen işletmelerin %32.4 (121) olduğu görülmüştür.

- ❖ Malatya ilinde deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **evet** veya **kısmen** cevabı veren işletmelere aşağıdaki iki soru yöneltilmiş ve ilgili tablolardaki cevaplar alınmıştır.

a. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen operasyonel sorunları işaretleyiniz.

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Operasyonel Sorunlar	İşletme Sayısı	Malatya'da Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
İş Yerindeki Fiziksel Hasar (bina, duvar vb.)	127	34
Makine ve Ekipman Hasarları	68	18
Siparişlerin Düşmesi ya da Ertelenmesi	78	20
Çalışanların Psikolojik Sorunları	76	20
İnsan Kaynağı Kaybı	66	17
Elektrik, Su ve Doğalgaz Kesintileri	52	13
Ulaşım ve Lojistik Altyapıda Yaşanan Sorunlar	49	13
Hammadde, Yarı Mamul ve Tedarikte Yaşanan Sorunlar	46	12
Operasyonel Araçlardaki Hasarlar	35	9
Diğer	35	9

Tablo 15. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Operasyonel Sorunlar (Malatya)

b. Deprem sonrasında işletmenizin faaliyetini etkileyen finansal sorunlarınızı işaretleyiniz

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Finansal Sorunlar	İşletme Sayısı	Malatya'da Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
Tahsilatta Yaşanan Gecikmeler	120	32
Cari İşletme Sermayesinin Azalması	105	28
Kredi Borçları	88	23
Vergi ve Kamuya Yönelik Mali Yükümlülükler	65	17
Diğer	45	12

Tablo 16. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal Sorunlar (Malatya)

- ❖ Deprem sonrası faaliyete geçme durumlarına **hayır** cevabı veren işletmelere aşağıdaki soru yöneltilmiş ve tablodaki ilgili cevaplar alınmıştır.

a. İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler

İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler	İşletme Sayısı	Malatya'da Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
İşletmem Tamamen veya Kısmen Yıkıldı	109	29
İşletmemin Faaliyete Geçmesini Engelleyecek Kadar Hasarlı	101	27
Finansal Sorunlar	88	23
Makine ve Ekipmandaki Hasarlar	53	14
Diğer	44	11
Faaliyete Geçmeyi Engelleyen Personel Kaybı	41	10

Tablo 17. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Malatya)

DİĞER YANITLAR

Afet sonrası 11 ilde düzenlenen İşletmelere Yönelik Hasar Tespit Çalışması işletmelerin faaliyete geçmesini engelleyen diğer durumlar yönlendirilen açık uçlu sorularda şu şekilde belirtilmiştir:

Hizmet, İmalat, Toptan ve Perakende Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Problemleri

- **Bina Fiziksel Hasarı İle İlgili Yanıtlar:** Gaziantep'te yaşanan sorunlarda bina hasarına dair verilen yanıtlar duvar çatlakları, camların kırılması, binanın, mağazanın ve çalışma alanlarının tamamen yıkılması, elektrik ve su gibi teknik altyapı desteğine ulaşamama iç ve dış kapı önlerine yıkımların olması olarak belirtilmiştir.
- **İdari Nedenler:** İşletmelerin özellikle bölgedeki faaliyetlerini sürdürebilmesini erteleyen bir diğer önemli faktör de idari nedenler (işletmelere geçici süre idari izin verilmesi) olarak belirtilmiştir.
- **Operasyonel Nedenler:** Deprem nedeniyle çalışan eksikliğinin (göç eden, yardım faaliyetlerine katılan vb.) ve kaybının bulunması, yöneticilerin ve tüccarların başka illere göç etmesi nedeniyle tedarik zincirinin sürdürülememesi gibi nedenlerle faaliyetlere devam edilemediği belirtilmiştir.
- **Ürün Hasarı İle İlgili Yanıtlar:** Ürün temelli satış yapan işletmelerin deprem nedeniyle ürünlerinin hasar görmesi işletmelerinin faaliyete geçmesini engelleyen diğer bir durum olarak belirtilmektedir. İşletmeler işyerlerinde yıkılan, tahrip olan çok fazla ürün olduğu ve tedarik zincirinin bu kapsamda da olumsuz yönde etkilendiğini belirtmiştir.

Katılımcılardan bazıları diğer sorusuna aşağıdaki şekillerde yanıt vermiştir:

"Binamız ağır hasarlı, makina ve ekipmanlar zarar gördü. Takribi 20 ton üründen 5 ton sağlam kaldı, çalışacak gücümüz kalmadı ürün alacak sermayemiz yok oldu."

-Malatya, Battalgazi, İmalat Sektörü

"Depremden sonra binamızı taşıdık. Taşıdığımız bina çok kötü durumda, tadilat yapılmadan üretime başlamamız imkansız. Tadilatı yaptırmak için mali kaynağımız maalesef yok."

-Gaziantep, Şahinbey, İmalat Sektörü

"Merkez bina kullanılmaz halde, şube binalar yıkıldı. Stok malzeme ve ekipmanlar hasarlı. Malzemelerimiz göçük altında ve yağmalanmaya maruz kaldı. Hizmet verebileceğimiz konut ve işletme kalmadı."

-Hatay, Antakya, Hizmet Sektörü

"Müşterilerimizin bizim ve çalışanlarımızın deprem nedeni ile işletmeye gelmemeleri bize ciro kaybı oluşturmuştur. Bu süre zarfında personellerimizin ihtiyaçları, kira ve faturalar bize maddi kayıp oluşturmuştur."

-Gaziantep, Şehitkamil, Hizmet Sektörü

KAHRAMANMARAŞ

Deprem felaketinin hemen ardından, Kahramanmaraş ili için Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası farklı bir çalışma yürütmüştür. Çalışma 5 organize sanayi bölgesi kapsamında yer alan 224 işletme ile tamamlanmıştır. Çalışmaya katılan firmaların deprem hasarı mevcut durumları; hasarsız 23, az hasarlı 76, orta hasarlı 47, ağır hasarlı 54, yıkılmış 15, acil yıkılacak 3 ve kontrole gidilmeyen 20 firma şeklindedir.

Tüm Organize Sanayi Bölgelerine göre deprem hasar durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Organize Sanayi Bölgesi	Çalışmaya Katılan Firma Sayısı	Hasarsız	Az Hasarlı	Orta Hasarlı	Ağır Hasarlı	Yıkılmış	Acil Yıkılacak	Kontrole Gidilmeyen
Erkenez OSB	79	1	17	24	29	5	0	3
Aksu OSB	27	0	10	5	3	5	1	3
Türkoğlu OSB	19	0	8	5	4	2	0	0
Türkoğlu-2 OSB	36	1	8	1	17	3	2	4
Kavlaklı OSB	63	21	33	12	1	0	0	10

Tablo 18. Deprem Sonrası Organize Sanayi Bölgelerine Göre İşletmelerin Deprem Hasar Durumları(Kahramanmaraş)

Tüm organize sanayi bölgelerinin toplam tahmini bina hasarı 7.362.000.000 TL, toplam tahmini makine hasarı 10.182.000.000 TL, işletmelerin sermaye ihtiyacı 9.624.000.000 TL'dir. Organize Sanayi Bölgelerinin toplam işçi sayısı 41.444, işe gelebilecek işçi sayısı 26.440'dir. Organize Sanayi Bölgelerinin 8793 adet konteyner talebi oluşmuştur. Organize Sanayi Bölgelerinin ihtiyaçlarının Organize Sanayi Bölgelerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Organize Sanayi Bölgesi	Toplam tahmini bina hasarı (TL)	Toplam tahmini makine hasarı (TL)	İşletmelerin sermaye ihtiyacı (TL)	Toplam işçi sayısı	İşe gelebilecek işçi sayısı	OSB'lerin Konteyner Talebi
Erkenez OSB	4.790.000.000	6.229.000.000	4.862.000.000	21514	12646	4722
Aksu OSB	404.000.000	586.000.000	448.000.000	2401	1439	1023
Türkoğlu OSB	542.000.000	1.528.000.000	1.493.000.000	1710	615	682

Türkoğlu-2 OSB	1.556.000.000	1.769.000.000	1.595.000.000	3819	2040	866
Kavlaklı OSB	70.000.000	70.000.000	1.226.000.000	12000	9700	1500

Tablo 19. Deprem Sonrası Organize Sanayi Bölgelerine Göre İhtiyaçlarının Dağılımı (Kahramanmaraş)

ŞANLIURFA

Şanlıurfa ili için Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası farklı bir çalışma yürütmüştür. Çalışma 5 organize sanayi bölgesi kapsamında yer alan 869 işletme ile tamamlanmıştır. Çalışmaya katılan firmaların 281'i faal durumdayken deprem hasarı mevcut durumları; hasarsız 23, az hasarlı 76, orta hasarlı 47, ağır hasarlı 54, yıkılmış 15, acil yıkılacak 3 ve kontrole gidilmeyen 20 firma şeklindedir.

a. İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler

İşletmelerin Faaliyete Geçmesini Etkileyen Nedenler	İşletme Sayısı	Şanlıurfa'da Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
Diğer Sorunlar (Şehir Dışında, Yakınında Bulunan Bina Riski, Sezon Dışında vb.)	446	51
Bina Hasarı	125	14
Borç Erteleme vb.	9	1
İstihdam Sorunu	6	0.69
Tedarik Zincirindeki Sorunlar	1	0.11
Enerji Sorunu	1	0.11

Tablo 20. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Nedenler (Şanlıurfa)

b. Deprem sonrasında işletmenin faaliyetini etkileyen finansal sorunlarınızı işaretleyiniz

İşletmelerin Faaliyetlerini Etkileyen Finansal Sorunlar	İşletme Sayısı	Şanlıurfa'da Formu Dolduran İşletmelerin Toplamına Oranı (%)
Tahsilatta Yaşanan Gecikmeler (büyükten küçüğe sıralama hatası var)	637	73
Cari İşletme Sermayesinin Azalması	540	62
Kredi Borçları	430	49
Vergi ve Kamuya Yönelik Mali Yükümlülükler	372	42
Diğer	186	21

Tablo 21. Deprem Sonrası İşletmelerin Faaliyete Geçme Durumunu Etkileyen Finansal

ŞANLIURFA TSO - TİCARET KOMİSYONU ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin hasar tespitleri ve operasyonel ihtiyaçlarına yönelik Şanlıurfa TSO - Ticaret Komisyonu'nun yürüttüğü Hasar Tespit Raporunun bulguları aşağıdaki gibidir:

Şanlıurfa TSO - Ticaret Komisyonu'nun 869 işletme ile yürüttüğü hasar tespit çalışmalarına göre işletmelerin **% 32'si faal** olarak operasyonel süreçlerini yürütmektedir. Öte yandan işletmelerin **%14'ü** fiziksel hasarlarla karşılaşırken **%52'si** şehir dışında bulunma, sezon dışı veya tedbir amaçlı kapalı olma, su basma gibi diğer nedenlerle faal durumda değildir.

Ayrıca yürütülen çalışma sonucunda işletmelerin **büyük bir çoğunluğunun** tedarik zincirindeki sorunlar, istihdam ve borç erteleme sorunu gibi nedenlerden dolayı **faaliyetlerini yürütmede sorunlar yaşadıkları** saptanmıştır.

Ayrıca görüşmeler ve saha gözlemlerinden yola çıkarak öneriler kısmında ayrıntılandırmak üzere aşağıdaki başlıklarda sorunlar yaşandığı ve ilgili aksiyonların alınması gerektiği belirtilmiştir:

1.Firmaların Afet Tespit ve Göç Talepleri

- İşletmelerindeki hasar nedeniyle şehir değişimi destek talebi
- Afet sonrasındaki yıkım kararı verilen binalardaki işletmelerin güvenli tahliye talebi
- İşletmelerindeki hasar tespit gerçekleştirilmeyen işletmelerin hasar tespitlerinin gerçekleştirilmesi talebi
- Afetten kaynaklı hasar nedeniyle kapalı olarak ilan edilen bölgelerdeki işletmelerin güncel durumuna dair resmi kurumlar tarafından bilgilendirilmesi talebi
- Enkaz toplama ve yıkım işlemlerinin tamamlanarak operasyonel süreçler için bölgenin kullanıma açık hale getirilmesi talebi

2.Firmaların Lojistik Süreçleri ile İlgili Talepler

- İşletmelerin depolarının ve ürünlerinin gördüğü zararların giderilmesine yönelik destek mekanizmaları talebi,
- Afet sonrası yaşanan hırsızlık olaylarına bağlı firmaların ekip ve malzeme eksikliğinden kaynaklı imalat faaliyetlerinin kontrol edilmesi talebi,
- İşyeri yıkılan ya da yıkılacak olan firmaların faaliyette bulunacak üretimhane, işyeri alanı ihtiyaçları talebi,
- Afet nedeniyle işyeri yıkılan ya da yıkılacak olan firmaların faaliyetlerinin devam etmesi için işyeri alanı desteğinin Kooperatif işletme mantığındaki gibi kamusal otoritenin tahsisine sağlanması talebi.

3.Firmaların İdari ve Finansal Süreçlerdeki Talepleri

- Afet durumundan kaynaklı dezavantajların giderilmesi için işletmelerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesi için kredi borçları, vergi ve kamuya yönelik mali yükümlülüklerin ertelenmesi gibi sübvansiyonlara ihtiyaç bulunmaktadır.
- İşletmelerin güvenli bir işyeri alanına taşınarak elektrik, su ve doğalgaz enerji kaynaklarına ulaşmaları, makine ve ekipman hasarlarının giderilmesi, operasyonel araçlardaki hasarların iyileştirilerek işletmelerin operasyonel süreçlerde desteklenmesi, lojistik süreçlerinin iyileştirilerek hammadde, yarı mamul ve tedarikte yaşanan sorunların giderilmesi ayrıca ekonomik faaliyetlerini

sürdüremeleri, siparişlerinin düşmesi ya da ertelenmesinden kaynaklı dezavantajlı durumlarını giderebilmek için **ihracat ve ithalat sürecinde sosyal satın alımlarla** desteklenmeleri gerekmektedir.

- Deprem nedeniyle belediyelerde imar dosyası alınmaması, encümen kararı gibi kamu idaresine dair prosedürel süreçlerin hızlandırılması,
- Hibe, destek, SGK primi ve stopajlar gibi ücretlerin belirli bir dönem için devlet tarafından alınmaması,
- Deprem öncesi kamu kurum ve kuruluşlarının deprem öncesinde firmalara yaptırdıkları işlerin kesilmiş faturalarını veya hak edişlerinin ivedilikle yapılıp ödemelerin gerçekleştirilmesi,
- Afetten dolayı yaşanan sorunların giderilmesi için sübvansiyon talepleri. İlgili sübvansiyonlar; vergi indirimi, mevcut vergilerin ertelenmesi, personel maaş desteği, çek ödemelerinin ertelenmesi, faizsiz uygun geri ödeme şartlarında kredilere ulaşım, faizsiz ve ileri tarihli banka kredisi, ticari taksitli, rotatif, spot, bireysel ve ticari kredilerin sıfır faizle 6 ay ertelenmesi ve geçici işyeri alan desteklerinin sağlanmasıdır.

4. Psikososyal Destek Talepleri

- Bölgesel iyileşme kapsayıcı politika ve uygulamalarla, afet durumuna bağlı hak kaybına uğrayarak dezavantajlı duruma düşen aktörlerin ihtiyaçlarının ve taleplerinin tespit edilerek, yeniden yapılanma sürecinde aktif olarak yer aldıkları katılımcı modellerle sağlanabilir. Çalışmada uzun vadede yaşanacak kayıpların önüne geçebilmek için kısa ve uzun vadede alınması gereken önlemler sıralanmıştır. Ulaşılan bulgular işletmelerin ihtiyaçları ve talepleri kapsamında yeniden yapılanma sürecine dair yol gösterici niteliktedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki iki sarsıcı depremin ardından Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa başta olmak üzere, **11** çevre ilde olağanüstü hal ilan edilmiştir. Artçı sarsıntıların yıkıcı etkileri devam ederken bölgede faaliyet gösteren birçok işletme operasyonel, teknik ve finansal kapasite odaklı iş süreçlerini olumsuz yönde etkileyen hasarlar görmüştür.

Bu kapsamda ihtiyaçları tespit edebilmek ve bu ihtiyaçlara göre yönelik ilgili stratejik planı oluşturabilmek için 11 ilde genel olarak 1935 anket, Kahramanmaraş özelinde 224 anket ve Şanlıurfa özelinde 869 ekstra anket ile toplamda **3028** işletme ile hasar tespit çalışmaları yürütülmüştür.

Deprem Sonrası İşletmelere Yönelik Hasar Tespit Çalışması sonuçlarına göre formu dolduran işletmelerin **%38'i** toptan ve perakende sektöründe, **%37'si** hizmet sektöründe ve **%24'ü** ise imalat sektöründe faaliyet göstermektedir³. Anket sonuçlarına göre deprem sonrası işletmelerin **%76'si** faaliyete geçemediğini belirtmiştir.

³ Deprem Sonrası İşletmelere Yönelik Hasar Tespit Anket Çalışması sonuçları veri tasnifi dolayısıyla 1935 işletme ile yürütülen anket sonuçlarını referans alınarak oluşturulmuştur.

Ayrıca işletmelerin faaliyetlerini yürütmesi ndeki en önemli engeller öncelik sırasına göre aşağıda sıralanmıştır:

- **İşletmenin Tamamen veya Kısmen Yıkılması (465)**
- **Finansal Sorunlar (444)**
- **İşletmenin Faaliyete Geçmesini Engelleyecek Kadar Hasarlı Olması (415)**
- **Makine ve Ekipman Hasarı (275)**
- **Diğer (230)**
- **Personel Kaybı (141)**

Deprem sonrası işletmelerin yaşadığı sorunlar ekonomik, teknik ve sosyal olarak üç farklı bölüme ayrılmıştır:

A. Ekonomik Sorunlar

Deprem sonrası afetten etkilenen illerde cari işletme sermayesinin azalması, tahsilatta yaşanan gecikmeler, kredi borçları, vergi ve kamuya yönelik yükümlülükler işletmelerin karşılaştığı temel **ekonomik problemler** olarak saptanmıştır.

Çalışmaya katılan işletmelerden 540'ı cari işletme sermayesinin azalması, 637 tahsilatta yaşanan gecikmeler, 430 kredi borçları, 372 vergi ve kamuya yönelik yükümlülükler, 205 diğer alanında ekonomik sorunlarını belirtmiştir. Yürütülen araştırmadan yola çıkarak deprem bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin temel ekonomik ihtiyaçlarının vergi indirimi, mevcut vergilerin ertelenmesi, personel maaş desteği, çek ödemelerinin ertelenmesi, faizsiz uygun geri ödeme şartlarında kredilere ulaşım, faizsiz ve ileri tarihli banka kredisi vb. finansal destekler olarak belirlenmiştir.

B. Operasyonel & Teknik Sorunlar

Deprem sonrası afetten etkilenen illerde işyerindeki fiziksel hasar, makina ve ekipman hasarı, operasyonel araçlardaki hasarlar, hammadde temini ve tedariki konusundaki problemler, elektrik, su ve doğalgaz kesintileri, siparişlerin düşmesi ya da ertelenmesi, ulaşım ve altyapı konusundaki yetersizlik temel **operasyonel & teknik problemler** olarak saptanmıştır.

Çalışmaya katılan işletmelerden 665 işyerindeki fiziksel hasar, 262 makine ve ekipman hasarları, 104 operasyonel araçlardaki hasar, 235 insan kaynağı kaybı, 202 hammadde, yarı mamul ve tedarikte yaşanan sorunlar, 236 elektrik, doğalgaz ve su kesintileri, 457 siparişlerin düşmesi ya da ertelenmesi, 212 ulaşım, lojistik ve altyapıda yaşanan sorunlar, 186 diğer alanında operasyonel ve teknik sorunlarını belirtmiştir. Yürütülen araştırmadan yola çıkarak deprem bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin temel operasyonel/teknik ihtiyaçlarının depoların ve ürünlerin zarar görmesi, hammadde eksikliği, işyeri alanı desteği vb. olduğu belirlenmiştir.

Çok hasarlı ve yıkım kararı olan yapılar için işyeri alanının sağlanması öncelikli ihtiyaç iken hasar tespit süreci tamamlanmamış firmalar ise faaliyetlerine devam etme konusunda öngörülemeyizlik ile karşı karşıyadır.

C. Sosyal Sorunlar

Deprem sonrası bölgedeki işletmelerin insan kaynağını olumsuz yönde etkileyen göç ve psikolojik problemler gibi çeşitli sosyal sorunları deneyimlemektedir.

- Depremi yaşadığı illerdeki afetzedeler farklı bölgelere **göç** etmektedir. İç göçün bir sonucu olarak işletmelerin operasyonel kapasiteleri **insan kaynağı** olarak azalmaktadır. İşletmelerin **% 12.1'i** insan kaynağı problemi yaşadığını belirtmektedir.
- Depremi yaşadığı illerdeki afetzedeler travma sonrası çeşitli **psikolojik problemler** yaşamaktadır. Dolayısıyla işyerlerinde operasyonel süreçler sağlıklı bir şekilde ilerleyememektedir. İşletmelerin **%23.6'sının** (457 kişi) çalışanlarının psikolojik problemlerle baş ettiğini belirtmiştir.

ÖNERİLER

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen 11 ilde faaliyet gösteren 1935 işletme ile yürütülen "İşletmelere Yönelik Hasar Tespit Çalışma Raporu'nda belirtilen ihtiyaç ve sorunlara dayanarak aşağıdaki konularda çözüm önerileri oluşturulabilir:

A. Ekonomik Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Aynı ve Nakdi Finansal Desteklerin Sunulması: Bölgede aktif olarak faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin sermayelerinin azalması, tahsilat konusunda yaşadıkları problemler ve dolayısıyla kredi borçlarının ödenmemesi gibi birçok nedenden kaynaklı işletmelere aynı ve nakdi yardımların sunulması gerekmektedir. İşletmelerin finansal yönetim kapasitelerini güçlendirmeye yönelik finansal okuryazarlık eğitimleri verilmesi, uzun vadede, ödeme yöntemi kolay imalat destek paketleri (kredi vb.) sunulması işletmelerin bölgede uzun süreli faaliyet göstermesini artırabilir.

Bölgesel Teşviklerin Geliştirilmesine Destek: Bölgeye yapılan yatırımların ve teşviklerin işletmeler tarafından takip edilmesi ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik başvuruda bulunması için İyileştirme ve Kalkınma Merkezi'nde Finansal Kapasite Geliştirme eğitimleri sunularak bölgede uzun soluklu faaliyet göstermeleri artırılabilir.

B. Operasyonel Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Ekipman ve Malzeme Desteği: İşletmelerin faaliyetlerini sürdürmek ve artırmaya yönelik ihtiyaçları odağında ekipman ve malzeme desteğinin sunulması önem arz etmektedir. İşletmelerin verimliliklerinin ve işgücünün artırılarak pazar ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik üretim yapmalarını amaçlanmalıdır.

Afet durumuna bağlı yaşanan ürün kayıplarının tazmini sağlanmalı ve firmaların afet öncesindeki operasyonel süreçlerine dönmeleri için çalışmalar yapılmalıdır.

Çalışma Alanı Desteği: Deprem nedeniyle işletmelerin gördüğü fiziksel hasarın giderilebilmesi için geçici/kalıcı olmak üzere iki farklı çalışma alanı desteği sunulabilir.

Afet durumundan kaynaklı işyeri kaybı yaşayan firmaların finansal sürdürülebilirliklerinin de tehlikede olmasına bağlı olarak işyeri alanı tahsislerinin herhangi bir kira bedeli alınmaksızın sağlanması gerekmektedir.

İşletmelerin öncelikle faaliyetlerini sürdürebilecekleri güvenli bir alan tahsisinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İşletmenin güvenli bir alana taşınması ile beraber enerji - elektrik, su- sorunu çözülmeli, personelin işe devam etmesi için gerekli güven ortamı sağlanmalıdır.

Teknik ve Operasyonel Kapasite Geliştirme Desteği: Deprem sonrası işletmelerin karşılaştığı operasyonel araçlardaki hasarlar ve hammadde tedariklerinde karşılaştıkları sorunlar gibi problemlerini geliştirmeye yönelik tedarik zinciri yönetimi, markalaşma ve pazarlama eğitimlerinin verilmesi ve teknik kapasiteyi güçlendirmeye yönelik finansal teşvikler konusunda bilgilendirme toplantıları ile seminerler organize edilmelidir.

. İşletmelerin finansal sürdürülebilirliklerini sağlamaları adına işyeri tahsisi akabinde personellerine yönelik **sosyal ve ekonomik iyileştirici programlar uygulanması gerekliliği** belirlenmiştir.

c. Sosyal Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Uzun Süreli Psikososyal Desteğin Sağlanması: Deprem gibi travmatik deneyimlere maruz kalan afetzedeler ve çalışanlar için uzun süreli iyi olma halini artırmaya yönelik psikososyal destek çalışmalarının yürütülerek çalışanlara katkıda bulunulması gerekmektedir.

Uzun Süreli İç Göçü Engelleyecek Politikaların Geliştirilmesi: Deprem nedeniyle psikolojik ve ekonomik olarak zarar gören kişilerin farklı illere göçünü engellemeye yönelik politikaların yerel ve sivil toplum iş birlikleri ile geliştirilmesi.